

Handläggare
Åsa Härkegård
Telefon: 08-50833333

Till
Utbildningsnämnden
2024-06-13

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/682

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ”Miljöprogram 2030 för Stockholms stad” till utbildningsnämnden för yttrande. Programmet formulerar stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet och slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst.

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till det nya förslaget till miljöprogram och dess inriktningsmål. Målen är i linje med förvaltningens övergripande målsättningar och det miljö- och klimatarbete som bedrivs på skolorna. Förvaltningen vill samtidigt lyfta några områden där arbetet med programmets mål är utmanande. Förvaltningen föreslår också en förändring av programtexten för att den bättre ska spegla verkligheten, avseende beskrivningen av naturskolorna.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet föreslås justeras omedelbart med anledning av remissens svarstid.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ”Miljöprogram 2030 för Stockholms stad” till utbildningsnämnden för yttrande. Programmet är det elfte i ordningen sedan det första miljöprogrammet som kom år 1976.

Stockholms stads miljöprogram formulerar stadens strategiska inriktning inom miljö- och klimatområdet och slår fast mål inom de sju områden där utmaningarna för Stockholm och påverkan på omvärlden bedöms som störst. Dessa sju områden sammanfattas i följande rubriker:

- En rättvis och inkluderande omställning
- Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
- Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
- Ett klimatanpassat Stockholm
- Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
- Ett giftfritt Stockholm
- Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Sex av de sju målområdena i förslaget har samma inriktning och tema som i det tidigare miljöprogrammet. Ett nytt målområde har lagts till, *en rättvis och inkluderande omställning*. Målet handlar om att miljö- och klimatarbetet är avgörande ur ett rättviseperspektiv och bidrar till ett mer jämlikt samhälle.

Programmet pekar också ut ett antal verktyg och arbetssätt som är centrala i arbetet med att nå målen:

- Inköp och upphandling
- Intern och extern samverkan
- Intern och extern kommunikation
- Innovation, digitalisering och lärande

Ytterligare en nyckel för att lyckas med omställningen är att Stockholms stads verksamheter systematiskt fördjupar invånarnas möjligheter att känna engagemang för och involveras i miljö- och klimatarbetet.

Miljöprogrammet är utgångspunkt för handlingsplaner som konkretiserar genomförandet för att nå målen. Programmet anger vilka nämnder och bolagsstyrelser som är ansvariga för att genomföra åtgärder samt för att följa upp arbetet för respektive delmål.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för ekonomi och styrning i samverkan med grundskoleavdelningen, gymnasieavdelningen och avdelningen för lärande och elevhälsa.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 4 juni 2024. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 4 juni 2024.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen ställer sig positiv till det nya förslaget till miljöprogram och dess inriktningsmål. Målen är i linje med förvaltningens övergripande målsättningar och det miljö- och klimatarbete som bedrivs på skolorna. Förvaltningen vill samtidigt lyfta några områden där arbetet med programmets mål är utmanande. Förvaltningen föreslår också en förändring av programtexten för att den bättre ska spegla verkligheten, avseende beskrivningen av naturskolorna.

Miljöprogrammet och eleverna (mål 1.2)

Utbildningsförvaltningen välkomnar att det nya miljöprogrammet har ett tydligare fokus på att stärka kunskaperna om miljö- och klimatfrågor hos barn och unga inom förskola, grundskola och gymnasieskola. Förvaltningen anser att även barn och unga inom anpassad grundskola och anpassad gymnasieskola ska omfattas, även om detta kan antas vara underförstått av programtexten.

Som nämns i programförslaget har läroplanerna ett stort fokus på miljö- och klimatfrågor, såväl i de enskilda ämnena som i de inledande portalkapitlen. Miljö- och klimatfrågor ingår i dag som en naturlig del i elevernas undervisning.

Förvaltningen ställer sig positiv till att miljöprogrammet har målsättningen att öka invånarnas delaktighet och inflytande i miljö- och klimatfrågor. Detta kan, förutom de exempel som nämns i programmet, ske genom exempelvis elevråd eller klimatråd lokalt på skolorna. På så sätt lär sig eleverna att de kan påverka utvecklingen i en mer hållbar riktning även lokalt på skolan.

Förslag till ändrad text om naturskolor (mål 1.2)

Förvaltningen vill betona att det i staden finns fler naturskolor än mobila naturskolan, som nämns i exemplet på sidan 16. I staden finns såväl Fältlabets mobila naturskola, Eggeby gårds naturskola, Naturens hus och Baltic Sea Science Center att boka för olika typer av naturundervisning. Därför föreslår förvaltningen att formuleringen "...den mobila naturskolan" ändras till "...stadens naturskolor".

Skolverksamhetens miljöpåverkan

Utöver vad som beskrivs kring undervisning så innebär miljöprogrammet en fortsatt ambitionshöjning inom områden som skolbyggnation, skolmåltider, avfallshantering, inköp och kemikalier. Förvaltningen är positiv till förslaget men vill lyfta

några områden där implementeringen av programmet kan innebära utmaningar.

Skolbyggnader och skolgårdar (mål 2.4 och 4.1)

Programmet föreslår att nya byggnadsmaterial ska prövas i syfte att minska påverkan på miljö och klimat. Detta kan i förlängningen bidra till högre lokalhyror för ny- och tillbyggnadsprojekt. Även klimatanpassning av skolgårdar och lokaler kan innebära ökade hyreskostnader. Förvaltningen motsätter sig inte förslagen men vill belysa att de medför ökade kostnader, vilket är problematiskt om det får effekten att en ökad andel av utbildningsnämndens budget måste läggas på hyror.

Förvaltningen ser positivt på programmets skrivningar om skolgårdars värde, och de möjligheter en skolgård skapar för exempelvis ekosystemtjänster och ökad krontäckning. Genom att skapa grönare gårdar med mindre andel hårdgjord yta kan skolgårdarna också bidra till ett bättre lokalklimat vid värmeböljor. Detta kräver dock att tillräckligt med friyta ges till skolgårdar.

Skolmåltider (mål 2.5)

Skolmåltiderna står för en väsentlig del av skolornas påverkan på klimat och miljö. Miljöprogrammet innebär en ytterligare ambitionshöjning inom detta område. Förvaltningen är positiv till förslaget men vill peka på ett antal utmaningar.

Ekologiska livsmedel

Ekologiska livsmedel kan vara ett dyrare alternativ än konventionella livsmedel. Det finns också utmaningar med att grossisterna inte kan leverera tillräckliga volymer till skolorna, eller varor av tillräcklig kvalitet. Incitamenten och de praktiska möjligheterna att välja ekologiska alternativ behöver öka ytterligare.

Förvaltningen menar att staden, via sin livsmedelsupphandling, bör styra ännu mer vad gäller utbudet av ekologiska produkter. En metod är att minska antalet varor i sortimentet med både konventionella och ekologiska alternativ. Att för vissa produkter enbart erbjuda ekologiska alternativ skulle ge viktiga signaler till producenter, grossister och stadens verksamheter.

Sortimentet bör även spegla vilken typ av måltider som stadens verksamheter ska producera. Både ur ett folkhälsoperspektiv och ett klimatperspektiv behöver sortimentet renodlas. Innehållet av prefabricerade vegetariska produkter med tveksamt näringsinnehåll bör begränsas. Matlagning från rena råvaror behöver prioriteras.

Förvaltningen anser det positivt att de ekologiska inköpen föreslås redovisas i kg inköpta livsmedel. Förvaltningen anser att det hade

varit önskvärt om även indikatorn redovisades i enheten kg och inte i kronor. Att mäta i enheten kg i stället för kronor skulle gynna inköpen av så kallade ”basvaror” med stora volymer för skolorna och där staden bör öka inköpen av vegetabilier, såsom exempelvis rotfrukter och baljväxter.

Begreppen närodlat och närproducerat

I miljöprogrammet används begreppen närodlat och närproducerat. Förvaltningen anser att staden behöver utveckla en definition av dessa begrepp, så att det blir tydligt för verksamheterna vad som avses. Verksamheterna behöver också vägledning i målkonflikter som uppstår mellan exempelvis importerade ekologiska produkter och närproducerade icke ekologiska produkter. Förvaltningen vill också påpeka att det i nuvarande upphandlingslagstiftning finns juridiska begränsningar kring möjligheten att upphandla produkter från ett begränsat geografiskt område.

Stadsövergripande samordning

Förvaltningen är mycket positiv till att öka den stadsövergripande samordningen, uppföljningen och styrningen för att nå målen kopplade till måltider. En utökad samverkan och stadsövergripande utbildningsinsatser skulle öka förutsättningarna att nå klimat- och miljömålen inom måltidsverksamheten.

Matsvinn

En systematisk uppföljning av matsvinnet i verksamheterna är ett bra arbetssätt för att minska svinnet. Förvaltningen vill betona vikten av att hitta arbetssätt och mätmetoder som är genomförbara ur såväl praktiska som arbetsmiljöperspektiv. Förvaltningen saknar målvärde, stöd- och redovisningssystem och för målområdet matsvinn.

Förklarande text till ikoner

Miljöprogrammet är i sin helhet tydligt. Önskvärt vore dock att de ikoner som beskriver Sveriges miljömål i inledningen av varje kapitel får en förklarande text, så som de hade i det föregående miljöprogrammet. Detta för att programmet ska vara lättare att förstå för den breda allmänheten.

Bilaga 2: Förslag till indikatorer

Förvaltningen anser att indikatorn för att mäta klimatpåverkan från upphandlade måltider behöver utredas vidare. Detta eftersom det finns en del utmaningar kopplat till antalet leverantörer och hur utfallet ska redovisas. Indikatorn kräver även att leverantören har ett stödsystem för att kunna redovisa uppföljningen till den upphandlande verksamheten.

Förvaltning anser att matsvinn ska vara en gemensam indikator i hela staden och mätas i enheten kg per verksamhet.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet föreslås justeras omedelbart med anledning av remissens svarstid.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Ulrika Klemets
Avdelningschef
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lena Holmdahl, Utbildningsdirektör	2024-06-04